

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 081 "Право"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 341.9(07.034)
М58

Укладачі: В. В. Сергієнко
О. П. Суц

Затверджено на засіданні кафедри правового регулювання економіки.
Протокол № 1 від 19.08.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародне приватне право [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 081 "Право" першого (бакалаврського) рівня / уклад. В. В. Сергієнко, О. П. Суц. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 59 с.

Подано перелік практичних завдань, відповідно до тем робочої програми навчальної дисципліни, методичні рекомендації щодо їх виконання, що сприятимуть набуттю майбутніми фахівцями професійних компетентностей для вирішення цивільно-правових завдань, ускладнених іноземним елементом.

Рекомендовано для студентів спеціальності 081 "Право" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 341.9(07.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Практичні завдання мають на меті закріплення пройденого теоретичного матеріалу та здобуття вмінь, навичок і компетентностей з навчальної дисципліни "Міжнародне приватне право".

У межах навчальної дисципліни "Міжнародне приватне право" виконуються такі практичні завдання:

вирішення практичних завдань;

підготовка доповідей та розробок за певними проблемними питаннями, які стосуються приватноправових відносини, що ускладнені іноземним елементом.

Практичні завдання виконуються на основі пройденого лекційного матеріалу, самостійного опрацювання студентом певних питань, що винесені до самостійної роботи. Під час виконання практичних завдань обов'язковим є застосування запропонованої до теми нормативної бази та літератури.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальної науково-дослідної роботи.

У процесі проведення практичного заняття здійснюється дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена під час обговорення. Слід зазначити, що в межах наведеної навчальної дисципліни з метою досягнення ефекту системності знань практичні заняття рекомендується проводити не за окремо взятими темами, а загалом за змістовим модулем.

Перелік рекомендованої літератури і нормативної бази додається до кожної теми окремо.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є приватно-правові відносини, ускладнені іноземним елементом. Наявність іноземного елемента є основною ознакою, що характеризує цивільні відносини як такі, що виходять за межі правового регулювання законодавством України.

Практичні заняття з навчальної дисципліни мають на меті поглибити теоретичні знання студентів і навчити застосовувати їх під час вирішення практичних кейсів.

Під час підготовки до занять студенти мають ознайомитися з нормативно-правовими актами відповідно до теми; опрацювати навчальну та спеціальну літературу.

Після вивчення навчальної дисципліни студенти мають:

володіти основними теоретичними запитаннями з відповідної теми;

вміти аналізувати та застосовувати нормативно-правові акти відповідно до теми;

вміти аналізувати та застосовувати судову практику відповідно до теми;

вміти робити правове оцінювання кейсів до теми заняття.

Вирішенню завдань має передувати глибоке вивчення рекомендованих джерел, спеціальної обов'язкової та додаткової літератури, законодавчих і підзаконних актів, узагальнень судової.

Безпосереднє вирішення завдань потрібно розпочинати з уважного і ретельного вивчення та засвоєння фактичних обставин фабули викладеної справи, що мають юридичне значення, які наведені у відповідних умовах завдань. Важливо врахувати, що чітке розуміння обставин справи дає можливість визначити коло суспільних відносин у сфері, що розглядається та інших споріднених правовідносин і застосувати відповідні правові норми регулятивного чи забезпечувального спрямування.

На підставі теоретичних знань, аналізу чинного міжнародного та вітчизняного законодавства далі необхідно ретельно визначити особливості правовідносин, їхній характер, види, класи та внутрішні структурні елементи, підстави виникнення, суб'єктний і об'єктний склади, охарактеризувати зміст цих правовідносин, тобто права й обов'язки суб'єктів, у разі необхідності вказати на підстави їхньої зміни або припинення. Такий підхід дає змогу найбільш чітко і правильно визначити конкретний законодавчий чи підзаконний акт або правову норму (групу норм) нормативно-правового акта, що регулює безпосередньо вказані правовідносини в сфері застосування міжнародного приватного права.

Після встановлення фактичних обставин справи та вибору відповідної правової норми (групи чи системи норм) необхідно дати вказаним обставинам достовірну, повну і логічну науково обґрунтовану юридичну кваліфікацію, використавши сукупність способів тлумачення правових норм (спеціально-юридичних, граматичних, логічних, системних тощо).

Вирішення кожного казусу має супроводжуватися короткою характеристикою питань відповідної теми курсу, які впливають зі змісту завдання

з обов'язковим посиланням на джерела опублікування відповідних законодавчих чи підзаконних актів або на навчальну та спеціальну літературу.

Використовувані положення, окремі витяги та норми доцільно брати в лапки ("..."), чітко визнаючи їхнє офіційне джерело опублікування, повну назву, вказуючи на відповідний номер і статтю. Якщо дається аналіз і оцінювання нормативно-правового акту, то потрібно вказати його форму, орган, який його прийняв, рік, місяць і дату прийняття. У разі необхідності слід дати посилання на акти офіційного тлумачення норм права, зокрема роз'яснень Пленуму Верховного Суду України з питань застосування відповідних норм законодавства.

Робота над вирішенням завдань повинна мати творчий, аналітичний, критичний і самостійний характер з тим, щоб забезпечити всебічно та добре обґрунтовані висновки, які б базувалися виключно на нормах чинного законодавства. Під час вирішення завдань, у яких йдеться про форми реалізації та захисту прав громадян, доцільно посилатися на норми міжнародних угод і конвенцій, давати обґрунтований порівняльно-правовий аналіз норм, які забезпечують формально-юридичні форми та засоби охорони прав громадян й інших суб'єктів зазначених правовідносин.

Вирішення завдань має супроводжуватися обґрунтованим висновком, який має містити оцінювання окремих дій та поведінки суб'єктів цих правовідносин і в концентрованій формі однозначну стверджувальну відповідь щодо поставлених питань й узагальненого оцінювання обставин справи. У разі необхідності слід зробити оцінювання юридичним наслідком неправомірної поведінки суб'єктів правовідносин з посиланням на конкретні норми регулятивного та забезпечувального характеру.

Висновки завдань необхідно базувати на аналізі та юридичному оцінюванні норм законів і підзаконних актів України, міжнародно-правових актів, які були використані у процесі вирішення завдань.

Рішення можуть вважатись обґрунтованими, якщо у процесі даються відповідні посилання на офіційно визнані джерела публікування нормативно-правових актів.

Загальні методичні рекомендації

Методичні рекомендації до практичних завдань складаються з декількох розділів.

У розділі 1 **"Плани практичних занять, практичні завдання, запитання для самостійного опрацювання та теми індивідуальних завдань"** містяться тема заняття, план (рекомендовані для вивчення й обговорення питання), рекомендована література, практичні завдання – теоретичного і практичного характеру, контрольні запитання для самостійного опрацювання, тематика індивідуальних завдань (для підготовки доповідей, рефератів, виконання творчих завдань тощо).

Розділ 2 **"Методичні рекомендації до вирішення практичних завдань"** містить рекомендації щодо виконання завдань, приклад і методику їх вирішення.

Розділ 3 **"Тестові завдання для самоперевірки"** містить приклади тестових завдань, які дозволяють перевірити рівень засвоєння навчальної дисципліни і включаються до поточного і підсумкового контролю.

Рекомендована література містить основну і додаткову літературу, інтернет-ресурси, які можуть бути використані для підготовки до практичних занять, якісного засвоєння матеріалу з метою набуття необхідних компетентностей.

Вирішенню завдань має передувати глибоке вивчення рекомендованих джерел, спеціальної обов'язкової та додаткової літератури, законодавчих і підзаконних актів, узагальнень судової, прокурорської та управлінської практики, застосування законодавства в сфері різноманітних галузей права.

Розділ 1. Плани практичних занять, практичні завдання, запитання для самостійного опрацювання та теми індивідуальних завдань

Змістовий модуль 1

Загальна частина міжнародного приватного права

Тема 1. Загальні положення міжнародного приватного права

Питання до теми

1. Поняття міжнародного приватного права як галузі права.
2. Предмет і методи міжнародного приватного права.
3. Поняття та види "іноземного елемента".
4. Принципи міжнародного приватного права.
5. Система міжнародного приватного права.

Рекомендована література: основна [1; 2; 4; 6]; додаткова [9; 10; 11; 14; 16; 22; 24 – 27; 32; 36; 41; 42; 44; 45].

Завдання 1

На конференції молодих учених виникла дискусія стосовно питання "Чи може держава бути суб'єктом міжнародного приватного права, чи вона є виключно суб'єктом міжнародного публічного права?".

Визначте поняття та предмет міжнародного приватного права.

Як співвідносяться між собою міжнародне приватне право на міжнародне публічне право?

Вирішіть справу.

Завдання 2

Оберіть та аргументуйте, посилаючись на статті Закону України "Про міжнародне приватне право", які із ситуацій належать до сфери регулювання міжнародного приватного права, а які – до інших галузей права:

1) громадянин України укладає договір на працевлаштування з: а) організацією України для роботи за кордоном; б) з підприємством України, яке залучає іноземні інвестиції; в) юридичною особою іноземної держави для виконання роботи за кордоном держави – місця громадянства працівника;

г) юридичною особою іноземної держави для виконання роботи у цій іноземній державі; г') юридичною особою іноземної держави для виконання роботи у третій державі;

2) право власності на майно у громадянина України виникає на території: а) України; б) іншої держави;

3) особа придбала річ неналежної якості на території України;

4) адміністративна відповідальність особи без громадянства;

5) кримінальна відповідальність іноземного громадянина;

6) цивільна відповідальність іноземного громадянина;

7) реєстрація шлюбу іноземців на території України.

Завдання 3

Оберіть з наведених відносин ті, які є предметом регулювання міжнародного приватного права:

1. Відносини між громадянином Китайської народної республіки (КНР) Р. та консулом України в Шанхаї (КНР) з приводу оформлення візи до Р. для виїзду в Україну.

2. Відносини між громадянином України В. та Державною митною службою України з приводу того, що В. намагався вивезти з території України брухт дорогоцінних металів.

3. Відносини з договору поставки, укладеного між юридичною особою за правом України Х. та юридичною особою за правом Польщі Ю., за яким Х. зобов'язується поставити товар зі свого складу у м. Києві, а Ю. зобов'язується прийняти товар та оплатити його.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Яка специфіка методів міжнародного приватного права?

2. Назвіть складові системи міжнародного приватного права.

3. За яких умов приватноправові відносини вважаються ускладненими іноземним елементом?

4. Які принципи характерні для науки міжнародного приватного права?

Теми індивідуальних завдань

1. Співвідношення міжнародного приватного права з іншими галузями права.

2. Історія становлення міжнародного приватного права.

Тема 2. Джерела міжнародного приватного права

Питання до теми

1. Загальна характеристика джерел міжнародного приватного права, їх види.
2. Міжнародні договори як джерело міжнародного приватного права.
3. Внутрішнє законодавство країн як джерело міжнародного приватного права.
4. Правові звичаї: поняття, та роль в регулюванні правовідносин з іноземним елементом.
5. Судова та арбітражна практика як джерело міжнародного приватного права.
6. Правова доктрина. Концепція *Lex mercatoria*.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [9; 15; 17 – 20; 23; 25; 28 – 31; 40 – 56].

Завдання 1

Проаналізуйте міжнародні двосторонні договори за участю України та будь-якої з держав світу на предмет наявності у них норм міжнародного приватного права.

Завдання 2

Громадянин Польщі з місцем проживання в Україні звернувся до суду за місцем відкриття спадщини (Молдова) про визнання заповіту недійсним. Не вирішуючи завдання, проаналізуйте можливість застосування різних колізійних принципів.

Завдання 3

Товар, проданий на умовах у редакції ІНКОТЕРМС–2020, виявився пошкодженим під час транспортування. За заявою перевізника, пошкодження з'явилося наслідком неналежної внутрішньої упаковки товару, а на думку продавця – результатом неправильної навантаження товару в трюм судна.

Дайте поняття угоди на умовах CIF. Яким чином вирішується питання про розподіл ризиків випадкової втрати за угодами, укладеними на цих умовах? Хто в даній ситуації повинен висувати вимогу до страховика? Як Віденська конвенція 1980 року визначає момент переходу ризиків випадкової втрати із продавця на покупця? Чи повинен покупець оплачувати товар, втрачений або пошкоджений після переходу ризику?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Які особливості джерел міжнародного приватного права?
2. У чому проявляються особливості міжнародних договорів як джерела міжнародного приватного права?
3. Укажіть сферу дії Закону України "Про міжнародне приватне право?"
4. Визначте особливості судової практики у системі джерел міжнародного приватного права.
5. Назвіть міжнародні організації, що беруть участь у створенні норм міжнародного приватного права.

Теми індивідуальних завдань

1. Правила Інкотермс–2020 як джерело правового регулювання міжнародних приватноправових відносин.
2. Особливості регулювання міжнародних приватних відносин.

Тема 3. Загальні засади правозастосування у міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Поняття та структура колізійної норми.
2. Види колізійних норм. Кваліфікація колізійної норми.
3. Основні формули прикріплення.
4. Зворотне відсилання та відсилання до права третьої країни. Обхід закону.
5. Застереження про публічний порядок.
6. Імперативні норми в міжнародному приватному праві.
7. Взаємність та реторсія.

Рекомендована література: основна [1; 3 – 8]; додаткова [9; 10 – 12; 14; 16; 22; 26; 35; 39].

Завдання 1

Під час підписання договору, сторони не визначили право, що застосовується до порядку розірвання договору. Одна сторона договору налягала на застосування права країни укладання договору, а інша – права країни виконання умов договору. Сторони звернулися до суду з метою вирішення питання.

Визначте поняття "автономія волі".

Чи могли сторони застосувати принцип автономії волі до регулювання договірних відносин з іноземним елементом?

Посилаючись на норми Закону України "Про міжнародне приватне право", вирішіть питання.

Завдання 2

Оберіть до кожного питання окремий тип колізійної прив'язки:

1. Проблеми визначення цивільної дієздатності фізичної особи.
2. Колізії щодо визначення особистого закону юридичної особи.
3. Колізії стосовно набуття та припинення права власності.
4. Колізії щодо визначення шлюбного віку.
5. Колізії щодо розірвання шлюбу.
6. Колізії щодо працевлаштування за кордоном.

Типи колізійних прив'язок. Особистий закон (Lex personalis) і його варіанти: національний закон (Lex patriae), закон місця проживання особи (Lex domicilii). Закон "національності" юридичної особи (Lex societatis). Закон місцезнаходження речі (Lex rei sitae). Закон, обраний сторонами правочину (Lex voluntatis). Закон місця вчинення акту (Lex loci actus) і його види: закон місця вчинення договору (Lex loci contractus), закон місця виконання зобов'язання (Lex loci solutions), закон місця вчинення шлюбу (Lex loci celebrations), форма правочину, довіреності. Закон країни-продавця (Lex venditoris). Закон місця вчинення правопорушення (Lex loci delicti commissi). Закон валюти боргу (Lex monetae). Закон суду (Lex fori). Закон прапора (Lex flagi).

Чи можливо застосовувати одночасно декілька типів колізійних прив'язок?

Завдання 3

Громадяни Ірану Махмуд та Алія вирішили усиновити дитину-іноземця. Громадянам мусульманських країн релігією заборонено всиновлювати дітей. З метою усиновлення вони тимчасово виїхали до України, де усиновили дитину-громадянина України.

Що таке обхід закону?

Які наслідки має обхід закону?

Чи буде вказане усиновлення вважатися таким, що вчинене внаслідок обходу закону?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Дайте визначення колізійної норми.
2. Які основні формули прикріплення Ви знаєте?
3. Наведіть перелік засобів встановлення змісту іноземного права, передбачені законодавством України.
4. Що таке "застереження про публічний порядок"?
5. Визначте поняття "конфлікт кваліфікації".

Теми індивідуальних завдань

1. Особливості застосування імперативних норм у міжнародному приватному праві.
2. Види правових режимів та особливості їх застосування у міжнародному приватному праві.

Тема 4. Правове становище фізичних осіб у міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Особистий закон фізичної особи.
2. Колізійні питання правосуб'єктності фізичних осіб у міжнародному приватному праві. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб.
3. Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.
4. Правовий статус біженців, біпатридів, деяких інших осіб.
5. Визнання особи безвісно відсутньою та визнання особи померлою у міжнародному приватному праві.
6. Правовий статус біженців та деяких інших осіб.
7. Правовий статус громадянина України за кордоном.

Рекомендована література: основна [1; 3 – 8]; додаткова [9; 10 – 12; 16; 21 – 28; 31; 36; 37; 44; 45; 47].

Завдання 1

Складіть перелік видів діяльності і занять, якими заборонено займатися іноземцям в Україні відповідно до чинного законодавства, і перелік таких видів діяльності чи занять, щодо яких національне законодавство України встановлює відносно іноземців певні обмеження.

Завдання 2

Внаслідок ракетного обстрілу в ізраїльському місті загинув громадянин України. Посольство України в Ізраїлі здійснило сприяння сім'ї загиблого для перевезення тіла до України для поховання.

Чи виникатимуть цивільно-правові відносини між державою Ізраїль та Посольством України в цій державі?

Чи буде застосовуватися колізійне право?

У якому розмірі може бути здійснена цивільно-правова відповідальність?

Завдання 3

Громадянин України Максимов та громадянка України Ткачук уклали між собою договір купівлі-продажу, за яким громадянка Ткачук (продавець) зобов'язана була доставити громадянину Шарку, який є родичем Максимова і мешкає у м. Мюнхен (Німеччина), товар, що був предметом договору купівлі-продажу, укладеного між Максимовим та Ткачук. Договір між сторонами було укладено на території України. Максимов повністю розрахувався за товар в Україні.

Які відносини належать до предмета міжнародного приватного права? Як може виявлятися іноземний елемент у відносинах, що є предметом регулювання міжнародного приватного права? Чи регулюються міжнародним приватним правом відносини з договору купівлі-продажу товару, укладеного між сторонами?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. У чому полягає проблема визначення правового статусу фізичної особи у міжнародному приватному праві?
2. Визначте колізійні питання правосуб'єктності фізичних осіб у міжнародному приватному праві.
3. У чом проявляються особливості правового статусу іноземця та осіб без громадянства за законодавством України?
4. У чом проявляються особливості правового статусу апатриду та біпатрида в міжнародних приватних відносинах?
5. Який порядок визнання особи безвісно відсутньою та визнання особи померлою у міжнародному приватному праві?
6. Визначте особливості правового статусу громадянина України за кордоном.

7. Якими міжнародними договорами визначається правовий статус фізичної особи?

8. Визначте, у чому проявляється проблема цивільної правоздатності та дієздатності у міжнародному приватному праві?

Теми індивідуальних завдань

1. Проблеми визначання особистого закону фізичної особи у міжнародному приватному праві.

2. Проблеми визначання особистого закону біженців у міжнародному приватному праві.

3. Проблеми визначання особистого закону особи без громадянства у міжнародному приватному праві.

4. Проблеми визначання особистого закону особи з подвійним громадянством у міжнародному приватному праві.

Тема 5. Правове становище юридичних осіб у міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Основні теорії встановлення правового статусу юридичних осіб.

2. Поняття національності юридичної особи. Основні критерії визначення державної приналежності юридичних осіб.

3. Правове становище іноземних юридичних осіб в Україні. Іноземні юридичні особи в Україні, правовий режим їх діяльності.

4. Юридичні особи України з іноземними інвестиціями.

5. Особливості встановлення правового статусу представництв іноземних юридичних осіб на території України.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [9 – 16; 22 – 27; 29; 30; 35 – 39; 43; 44; 45].

Завдання 1

Між німецькою фірмою і українським Приватним акціонерним товариством (надалі – ПрАТ) було укладено кредитний договір, який не передбачав застосування в разі виникнення спору права конкретної держави. За договором виник спір. Позивач – німецька фірма – вважав, що арбітражем має застосовуватися право країни-кредитора, натомість позивач не надав документів, які б засвідчували його правовий статус. Відповідач –

українське ПрАТ – стверджував, що фірма-позивач не зареєстрована в Німеччині в якості комерційного підприємства і тому не може посилатися на право цієї країни.

Які документи підтверджують національність юридичної особи?

Чи існують міжнародні акти з цього приводу, які принципи визначення особистого закону юридичної особи містять останні та внутрішнє законодавство України?

Завдання 2

Під час укладення зовнішньоекономічного договору іноземна юридична особа не надала документи, що підтверджують її правосуб'єктність.

Що таке правосуб'єктність юридичної особи? Які документи підтверджують правосуб'єктність іноземної юридичної особи? Відповідь аргументуйте з посиланням на норми законодавства.

Завдання 3

Компанія зареєстрована у Франція, де національність юридичної особи визнається критерієм осілості, а місцем знаходження її управлінського центру є США, у якій національність юридичної особи визначається критерієм інкорпорації.

Визначте особистий статут юридичної особи. Що означає "подвійна" або "нульова" національність юридичної особи?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Дайте загальну характеристику правового становища юридичних осіб у міжнародному приватному праві.
2. Визначте поняття особистого закону юридичної особи.
3. Які існують теорії визначення національності юридичної особи?
4. Дайте юридичну характеристику правового становища іноземних юридичних осіб в Україні.
5. У чому проявляються особливості правового становища транснаціональних корпорацій?

Теми індивідуальних завдань

1. Проблеми визначення особистого закону юридичної особи у міжнародному приватному праві.
2. Порядок визначення особистого закону транснаціональних корпорацій у міжнародному приватному праві.

Тема 6. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права

Питання до теми

1. Загальна характеристика держави як суб'єкта міжнародного приватного права.
2. Поняття та види імунітету держави в міжнародному приватному праві.
3. Правове регулювання обмежень імунітету держави у міжнародних приватноправових відносинах.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [9; 16; 22 – 27; 29; 30; 35 – 39; 44; 45].

Завдання 1

В угоді про розділ продукції в галузі нафтогазового комплексу, що була укладена між Україною та консорціумом іноземних інвесторів (іноземних юридичних осіб), передбачено відмову держави як сторони угоди від судового імунітету, імунітету від попереднього забезпечення позову та виконання судового (арбітражного) рішення.

Що таке імунітет держави?

Які бувають види імунітету держави?

Із якої концепції імунітету походить чинне законодавство України?

Вирішіть питання.

Завдання 2

Визначте, на яких концепціях імунітету держав базуються такі конвенції:

1. Міжнародна конвенція з уніфікації деяких правил щодо накладення арешту на морські судна 1952 року.
2. Європейська конвенція про імунітет держав 1972 року.
3. Конвенція ООН про юрисдикційні імунітети держав та їх власності 2004 року.

Учасницею яких зі вказаних конвенцій є Україна?

Завдання 3

Іноземна держава подала позов до суду іншої держави. У процесі розгляду справи держава-позивач почала посилатися на імунітет.

Яким міжнародним договором регулюється питання судового імунітету держави?

З якої концепції імунітету вона походить?

Якщо іноземна держава подала позов, вступила у судовий процес або подала зустрічний позов до суду іншої держав, чи має вона право посылатися на імунітет? Відповідь аргументуйте з посиланням на норми законодавства.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Що означає поняття "імунітет держави"?
2. Які види імунітету держави існують у теорії міжнародного приватного права?
3. У чому проявляється майновий імунітет держави?
4. Назвіть особливості правового статусу держави у міжнародних цивільних правовідносинах?

Теми індивідуальних завдань

1. Особливості правового становища держави як суб'єкта міжнародного приватного права.
2. Держава як спадкоємець відумерлого майна.

Змістовий модуль 2

Особлива частина міжнародного приватного права

Тема 7. Право власності в міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Особливості правового регулювання відносин власності в міжнародному приватному праві.
2. Колізійні питання права власності. Виникнення і припинення права власності.
3. Загальні правила встановлення правового режиму власності в міжнародному приватному праві. Особливості майнових прав іноземних громадян та суб'єктів господарської діяльності в Україні.
4. Правовий режим власності держави Україна, українських громадян і юридичних осіб за кордоном.
5. Порядок встановлення правового режиму речі, яка знаходиться в дорозі.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [9 – 12; 22 – 27; 36].

Завдання 1

Громадянин України Баумер (німецької національності), що проживає у Харківській області, виїхав на постійне місце проживання до Німеччини й отримав там статус переселенця. В Україні у нього залишилась квартира у центрі Харкова, автомобіль та земельна ділянка у сільській місцевості.

З приводу права власності на все вказане майно виник спір між паном Баумером та його родичем Абрамовим, який також виїхав до Німеччини. Позов до пана Баумера було подано у Німеччині.

Питання: чи зберігається за Баумером право власності на зазначене майно після від'їзду? Право якої держави має застосовуватися до вирішення питання про право власності на квартиру? Чи існує договір між Україною та Німеччиною щодо регулювання таких спірних питань. Дайте стислий перелік найбільш значних двосторонніх договорів у сфері міжнародного приватного права, в яких бере участь Україна.

Завдання 2

Користуючись Законом України "Про міжнародне приватне право" заповніть пропущений текст зі вказівкою на статтю:

Право власності та інші речові права на нерухоме та рухоме майно визначаються правом держави, _____

Належність майна до нерухомих або рухомих речей, а також інша класифікація майна визначаються правом держави, _____

Виникнення та припинення права власності та інших речових прав визначається правом держави, у якій відповідне майно _____

Виникнення права власності внаслідок набувальної давності визначається правом держави, у якій майно _____

Право власності та інші речові права, відомості про які підлягають внесенню до державних реєстрів, визначаються правом держави, _____

Право власності та інші речові права на рухоме майно, що за правочином перебуває в дорозі, визначаються правом держави, _____

Завдання 3

Іноземний громадянин звернувся до держадміністрації з заявою про надання йому у м. Ужгород в оренду земельної ділянки під забудову. Держадміністрація відмовила йому, посилаючись на те, що надання земельних ділянок в оренду у межах міста є компетенцією місцевого самоврядування.

1. З'ясуйте, які питання необхідно вирішити іноземному громадянину для того, щоб отримати в оренду земельну ділянку під забудову.

2. Чи має право іноземний громадянин отримати земельну ділянку у власність?

3. Визначте коло нормативних актів, які регулюють ці питання.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте основні проблеми права власності в міжнародному приватному праві.

2. Які основні формули прикріплення застосовуються для регулювання відносин власності в міжнародному приватному праві?

3. Якими нормативно-правовими актами здійснюється регулювання відносин власності в міжнародному приватному праві?

4. Визначте основні Угоди про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності між Україною та Російською Федерацією, Білоруссю, Молдовою, Грузією і Азербайджаном та їх зміст.

Теми індивідуальних завдань

1. Особливості регулювання права власності в міжнародному приватному праві.

2. Правовий режим права власності держав у міжнародному приватному праві.

Тема 8. Договір у міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Загальні положення про договір у міжнародному приватному праві.

2. Поняття та особливості зовнішньоекономічного договору (контракту).

3. Колізійні питання договірних зобов'язань.

4. Сфера дії права, що застосовується до договору.

5. Автономія волі сторін у договірних відносинах.

6. Вимоги чинного законодавства України стосовно форми, змісту і порядку укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [18 – 20; 29; 35].

Завдання 1

Сторони під час укладення зовнішньоекономічної угоди домовилися, що до неї має застосовуватися право України. За даною домовленістю суб'єкти визначили п'ятирічний строк позовної давності. У подальшому під час розгляду справи за вказаною угодою між її сторонами у міжнародному комерційному суді в Києві виникло питання про дійсність угоди щодо зміни строку позовної давності.

Які положення про застосування імперативних норм містить Закон України "Про міжнародне приватне право"?

Положення Цивільного кодексу України про строки позовної давності мають диспозитивний чи імперативний характер?

Чи мають імперативні норми національного права поряд із публічним порядком пріоритет перед нормами іноземного права, яке має застосовуватися до регулювання відносин на основі угоди між сторонами чи приписів колізійних норм?

Які положення про застосування імперативних норм містяться у Римській конвенції про праве, яке має застосовуватися до договірних зобов'язань від 19.06.1980 р.?

Завдання 2

На будівництві метро в столиці США м. Вашингтоні було використано винахід (спосіб електрозварювання), створений Інститутом Патона в Києві.

На яких умовах могла бути укладена угода про використання цього технічного рішення у США?

Завдання 3

Гамбурзька фірма продала лондонській торговій фірмі 1 000 т пальмової олії. У договорі міститься умова про застосування німецького права та встановлена підсудність німецькому суду. У низці умов договору є посилення на норми Німецького цивільного уложення, яке передбачає

відповідальність продавця за недоліки проданого товару. Під час розгляду спору у суді Гамбурга англійська фірма заявила про застосування до договору Віденської конвенції 1980 р.

Як повинен суд у Гамбурзі вирішити питання про право, що підлягає застосуванню, якщо враховувати тільки ст. 28 Віденського закону до Німецького цивільного уложення, яка передбачає вибір права сторонами, що й було ними зроблено?

Чи може у цьому випадку відсилання до німецького права означати відсилання до Віденської конвенції, оскільки вона розглядається у таких випадках як частина внутрішнього права?

Яке значення може мати обставина, за якої сторони у цьому договорі не тільки здійснили вибір права, а й послалися на конкретні статті німецького законодавства?

Чи може вважатися таке відсилання мовчазною згодою на незастосування норм Віденської конвенції?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Розкрийте загальні положення про договір у міжнародному приватному праві.
2. Визначте поняття та особливості зовнішньоекономічного договору (контракту).
3. Які колізійні проблеми виникають у договірних зобов'язаннях?
4. Який порядок визначення сфери дії права, що застосовується до договору?
5. Як здійснюється вибір права за погодженням сторін договору?
6. Як визначається момент укладання та розірвання договору в міжнародному приватному праві?
7. Як визначити право, що застосовується до договору за відсутності погодження сторін про вибір права?
8. Які бувають випадки застосування імперативних колізійних прив'язок?
9. Що таке автономія волі сторін у договірних відносинах?

Теми індивідуальних завдань

1. Застосування принципу "автономія волі сторін" у регулювання договірних відносин у міжнародному приватному праві.
2. Проблеми колізійного регулювання договірних зобов'язань у міжнародному приватному праві.

Тема 9. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів

Питання до теми

1. Поняття та сутність договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
2. Нормативно-правове регулювання договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
3. Порядок укладання, зміни та припинення договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
4. Порядок вирішення спорів за договором міжнародної купівлі-продажу товарів.
5. Характеристика угод СОТ щодо міжнародної торгівлі.

Рекомендована література: основна [1 – 7]; додаткова [18 – 20; 29; 35].

Завдання 1

Сторони під час укладення зовнішньоекономічної угоди домовилися про застосування за договором норми Конвенції ООН "Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів".

Визначте, за яких умов можливе поширення норм Конвенції на регулювання договірних відносин.

У яких випадках Конвенція не регулює купівлю-продаж?

Завдання 2

Іноземна юридична особа "FSD" усно уклала договір купівлі-продажу товарів з аукціону із юридичною особою, що зареєстрована та знаходиться в Україні. Сторони домовилися про застосування до договору Конвенції ООН "Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів".

Визначте, яка форма договору передбачена вказаною Конвенцією. Чи поширюються норми Конвенції на договори купівлі-продажу з аукціону? Відповідь аргументуйте.

Завдання 3

Між українським продавцем і польським покупцем укладено у м. Харків договір купівлі-продажу дитячого одягу. Відповідно до умов договору, товар має бути переданий покупцеві на території України. На момент укладення договору майно перебувало у Польщі, в місці розміщення комерційного підприємства продавця.

*Правом якої країни регулюються відносини щодо купівлі-продажу?
Положення щодо поставки товарів закріплено у Конвенції ООН
"Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів"?*

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте поняття та сутність договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
2. Якими нормативно-правовими актами здійснюється регулювання договору міжнародної купівлі-продажу товарів?
3. Що таке уніфікація матеріально-правових норм у сфері міжнародної купівлі-продажу товарів?
4. Визначте порядок укладання, зміни та припинення договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
5. Які права та обов'язки мають покупець та продавець за договором міжнародної купівлі-продажу товарів?
6. Визначте підстави розірвання договору.
7. Який порядок вирішення спорів за договором міжнародної купівлі-продажу товарів.

Теми індивідуальних завдань

1. Особливості застосування Конвенції ООН "Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів" до регулювання договірних зобов'язань у міжнародному приватному праві.
2. Вирішення спорів за договором міжнародної купівлі-продажу товарів.

Тема 10. Особливості договорів міжнародного перевезення вантажів, пасажирів та їх багажу

Питання до теми

1. Поняття та види міжнародних перевезень, правові підстави їх здійснення.
2. Загальна характеристика джерел права, що регулюють міжнародні перевезення. Уніфікація правил міжнародних перевезень та основні транспортні конвенції.
3. Міжнародно-правове регулювання залізничних перевезень. Міжнародні залізничні перевезення.
4. Міжнародно-правове регулювання автомобільних перевезень.

5. Міжнародні повітряні перевезення.
6. Міжнародні морські перевезення.

Рекомендована література: основна [1 – 7]; додаткова [18; 29; 35].

Завдання 1

Морське судно, завантажене лісом, слідувало в порт призначення – Неаполь. Зіткнувшись з іншим судном, воно зазнало суттєвих пошкоджень. З метою збереження судна капітан прийняв рішення викинути частину вантажу за борт. Вантажовласник зажадав від перевізника відшкодувати заподіяну шкоду. Судновласник заперечував, вважаючи, що його навмисні і розумні дії слугували для порятунку майна від небезпеки.

Якими міжнародними договорами здійснюється регулювання морських перевезень?

Вирішіть питання, відповідь аргументуйте.

Завдання 2

Українська авіакомпанія (перевізник) та юридична особа вантажовідправник, що зареєстрована в Україні, уклали два договори на перевезення з Німеччини в Україну обладнання для діагностики автомобілів і партії мобільних телефонів вартістю 1 250 000 та 95 000 доларів США відповідно. Договори перевезення оформлені двома авіа-накладними, але товари слідували одним рейсом. Відносно відповідальності за обладнання для діагностики автомобілів було зроблено застереження про обмеження відповідальності перевізника – не більше 330 000 доларів США, а в стосовно телефонів – не більше 20 доларів США за 1 кг. У результаті невдалої посадки весь товар був пошкоджений і повністю став непридатним.

На підставі якого міжнародного договору здійснюються міжнародні повітряні перевезення?

Дайте обґрунтовану відповідь про відповідальність перевізника?

Завдання 3

Укрзалізниця прийняла до перевезення партію вантажу. Місце призначення – Берлін (Німеччина). До місця призначення вантаж прибув із запізненням на 30 днів. Крім того, під час здачі вантажу одержувачу (німецькому юридичній особі) було встановлено, що частина його зникла. Вважаючи, що прострочення доставки і втрата частини вантажу сталися з вини Укрзалізниці, вантажоодержувач звернувся з позовом до Укрзалізниці до суду.

Представник відповідача вказав у суді, що позивач не використав досудові способи врегулювання спору. Крім того, було зазначено, що під час передачі вантажу Укрзалізниці комерційний акт не складався. Термін поставки, на його думку, не міг бути визначеним, оскільки вантаж тривалий час проходив митні перевірку й оформлення.

Якими міжнародними договорами регулюються питання щодо міжнародних залізничних перевезень?

Оцініть доводи представника відповідача та вирішіть спір.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Назвіть поняття та види міжнародних перевезень.
2. Дайте загальну характеристику джерелам права, що регулюють міжнародні перевезення.
3. Якими міжнародними договорами здійснюється міжнародно-правове регулювання автомобільних перевезень?
4. Якими міжнародними договорами здійснюється міжнародно-правове регулювання повітряних перевезень?
5. Якими міжнародними договорами здійснюється міжнародно-правове регулювання залізничних перевезень?
6. Якими міжнародними договорами здійснюється міжнародно-правове регулювання морських перевезень?
7. Які бувають колізії законів у галузі торговельного мореплавства.

Теми індивідуальних завдань

1. Особливості міжнародно-правового регулювання повітряних перевезень.
2. Особливості міжнародно-правового регулювання залізничних перевезень.
3. Особливості міжнародно-правового регулювання морських перевезень.

Тема 11. Зобов'язання внаслідок завдання шкоди у міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Підстави та види зобов'язань внаслідок завдання шкоди у міжнародному приватному праві.
2. Колізії законів, що регулюють зобов'язання внаслідок завдання шкоди.

3. Основні формули прикріплення, що застосовуються до зобов'язань внаслідок завдання шкоди.
4. Міжнародні договори стосовно деліктної відповідальності.
5. Загальна характеристика підстав звільнення від відповідальності в деліктних відносинах.
6. Обмеження відповідальності в окремих деліктних правовідносинах.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [10 – 12; 14; 24; 25; 31 – 36].

Завдання 1

Громадянин Петров, перебуваючи в службовому відрядженні в Німеччині, під час відвідування виставкового ювелірного центру (на запрошення приймаючої сторони) сильно обіперся на вітрину, не втримав рівноваги і зламав її, пошкодивши і ряд розташованих на ній експонатів (унікальних ювелірних виробів). Вибачившись за свою незручність, покинув центр і, переживаючи про те, що трапилось, достроково полетів додому.

Як і на підставі якого права вирішити виниклі спірні питання?

Завдання 2

Алієв, який постійно проживає в м. Астана (Казахстан), в липні 2019 року переїхав на постійне місце проживання в м. Харків (Україна) і приступив до оформлення українського громадянства в спрощеному порядку. У серпні того ж року він був у туристичній поїздці до м. Тбілісі (Грузія), де під час прогулянки містом отримав травму від дерева, що впало, був госпіталізований.

Хто буде нести відповідальність?

Куди слід звернутися потерпілому?

Яке рішення повинен прийняти суд (дати нормативне обґрунтування)?

Завдання 3

Громадянин Таджикистану прибув в Україну з метою здобуття вищої освіти. Вступив до ВНЗ у м. Харкові. Через декілька місяців навчання він придбав не розмитнений автомобіль, на якому потрапив у ДТП, завдавши матеріальної шкоди майну (пошкодив автомобіль) громадянина Польщі Жданеку, який також навчався в Україні.

Визначте, право якої країни буде застосовуватися? Вирішіть питання.

Завдання 4

Суховантаж Rhosus у 2013 році направлявся із грузинського порту Батумі в Мозамбик (Східна Африка). Дорогою капітан прийняв рішення зайти в порт Бейрута (Ліван). Після прибуття туди судна, місцева влада провела перевірку і затримали судно, а пізніше конфіскували весь вантаж аміачної селітри. У 2020 році стався вибух конфіскованого вантажу, що призвів до страшних наслідків.

Хто буде нести відповідальність? Ситуація що склалася, регулюється нормами міжнародного приватного чи міжнародного публічного права? Чи понесе відповідальність власник судна?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Що таке деліктні зобов'язання у міжнародному приватному праві?
2. Які формули прикріплення застосовуються до регулювання деліктних зобов'язань у міжнародному приватному праві?.
3. Чи можливо застосовувати принцип автономії волі до регулювання деліктних зобов'язань?

Теми індивідуальних завдань

1. Міжнародно-правове регулювання деліктних зобов'язань.
2. Проблеми деліктних зобов'язань у міжнародному приватному праві.

Тема 12. Колізійне регулювання трудових відносин у міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Трудові відносини з іноземним елементом та джерела їх правового регулювання.
2. Міжнародно-правове регулювання праці.
3. Колізійні проблеми трудових відносин з іноземним елементом.
4. Працевлаштування іноземців в Україні.
5. Праця громадян України за кордоном. Відшкодування шкоди працівникові за міжнародними договорами України з питань трудової діяльності та соціального забезпечення працівників.
6. Порядок вирішення трудових спорів у міжнародному приватному праві.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [10 – 14; 22 – 28; 41; 42; 44; 45].

Завдання 1

Компанія з працевлаштування за кордоном, яка має постійне місце знаходження і зареєстрована в Україні (м. Одеса) уклала із громадянкою України Жмурко трудовий договір, що передбачає її обов'язок працювати вихователькою дитячого садку за кордоном. У самому договорі місце трудової діяльності, тобто конкретна адреса роботодавця не вказана, а зазначено, зокрема, що трудова діяльність буде здійснюватися у м. Рим, Італія.

Договір був укладений українською мовою та підписаний сторонами.

Визначте кількість та види іноземних елементів у даних правовідносинах.

Право якої держави має застосовуватися до порядку укладення трудової угоди?

Що означає принцип країни місця роботи (lex loci laboris)?

Чи може вказаний договір вважатися дійсним? Якими міжнародними договорами регулюється питання міжнародної праці?

Завдання 2

Українському підприємству з виготовлення будівельних матеріалів, що знаходиться в м. Харкові, необхідно залучити спеціаліста для налаштування програмного забезпечення технічної лінії. Як виявилось, такі знання та навички мають тільки спеціалісти німецького підприємства FRAU, які встановлювали це обладнання.

Що таке міжнародні трудові відносини?

Які питання вирішуються за допомогою колізійної прив'язки "lex loci laboris"?

На яких умовах можливо залучити іноземного працівника до виконання роботи в Україні?

Завдання 3

Чи має право на отримання пенсії за віком в Україні 60-річний громадянин Франції, який приїхав на постійне проживання в Україну, який працював до цього водієм протягом 5 років у Франції, 10 років – зварювальником в Іспанії, 8 років – прибиральником в Італії?

Нормативно обґрунтуйте рішення.

Завдання 4

Команда моряків вантажного судна, що слідувало з порту А в порт Б звернулися до адвоката з проханням допомогти вирішити ситуацію,

що склалася. За бажанням капітану судна, вантажне судно зайшло до порту країни В маршрутом слідування. Після прибуття судна до порту країни В, місцева влада провела перевірку і затримали судно, а пізніше конфіскували весь вантаж. Влада країни В не дозволила деяким морякам залишити країну. Моряки застрайкували, всі хотіли повернутися додому, але їх не випустили з країни – щоб моряки наглядали за вантажем та судном безкоштовно (на судні знаходився вибухонебезпечний вантаж). Власник вантажного судна не платив заробітну платню, команда моряків жила на вантажному судні.

Чи були порушені трудові права моряків? Право якої країни регулює трудові правовідносини з іноземним елементом? Вирішіть питання.

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Надайте загальну характеристику трудових відносини з іноземним елементом та джерела їх правового регулювання.
2. Якими міжнародними договорами здійснюється міжнародно-правове регулювання праці?
3. Які бувають колізійні проблеми трудових відносин з іноземним елементом?
4. Який порядок визначення права, що застосовується до трудового договору?
5. Який порядок розв'язання трудових спорів у міжнародному приватному праві?

Теми індивідуальних завдань

1. Проблеми трудових правовідносин, ускладнених іноземним елементом.
2. Договір аутсорсингу в міжнародному приватному праві.
3. Договір аутстафінгу в міжнародному приватному праві.

Тема 13. Шлюбно-сімейні відносини в міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Особливості регулювання шлюбно-сімейних відносин з іноземним елементом.
2. Колізійне регулювання укладення та розірвання шлюбу в міжнародному приватному праві.

3. Майнові відносини подружжя в міжнародному приватному праві.
4. Аліментні зобов'язання в міжнародному приватному праві.
5. Міжнародне усиновлення дітей.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [9; 10 – 12; 15; 16; 21; 24 – 28; 41; 42; 44; 45].

Завдання 1

Громадянин України А. у 1989 році уклав у м. Київ шлюб із громадянкою Молдови Б. Через десять років подружжя переїхало на постійне місце проживання в Молдову. Під час конфлікту у Наддністрянщині громадянин А. зник безвісно, залишивши цінне майно і двох дітей в Молдові.

Як повинні вирішуватися питання визнання громадянина А. безвісно відсутнім?

Право якої країни має регулювати дані відносини?

Чи існує договір між Україною і Молдовою про регулювання вказаних відносин?

Завдання 2

За рішенням суду, з громадянина України М., який проживав у м. Полтава, стягували аліменти на утримання сина, який проживав в м. Белгород (Росія). Через деякий час М. був направлений у тривале відрядження до Китаю, де знаходився приблизно півтора роки. Після закінчення відрядження він вирішив переїхати на постійне проживання до Німеччини.

Чи буде виконуватися рішення суду в Китаї, а також у Німеччині після виїзду туди громадянина України на постійне проживання?

Які дії необхідно зробити дружині для стягнення аліментів на утримання дитини з особи, яка проживає за кордоном?

Завдання 3

У 2005 році громадянка України В., що проживала у м. Белгород (Росія) звернулась до місцевого суду у м. Белгород з позовом про розірвання шлюбу зі своїм чоловіком К., що проживає у Харкові (Україна). Її чоловік К. також є громадянином України.

На право якої держави має спиратися суд у м. Белгород?

Норми яких міжнародних угод, регулюючих відносини між суб'єктами України і Росії мають бути враховані під час вирішення питання про розірвання шлюбу?

Завдання 4

Марокканець двічі укладав шлюб у своїй країні за прийнятим у мусульманстві обрядом. В третій раз він уклав шлюб у Марокко із громадянкою України. Помер і залишив нерухомість в Україні і Марокко.

Право якої країни має регулювати спадкові відносини?

Якщо відповідно до права Марокко всі жінки спадкують майно після смерті чоловіка в рівних частинах, то чи може український суд послатися на застереження про публічний порядок і визнати спадкоємцем виключно громадянку України стосовно майна в Україні?

Суди повинні застосовувати застереження про публічний порядок у виключних випадках, чи якщо іноземне право не співпадає із вітчизняним, чи повинне застосовуватися застереження про публічний порядок у даному випадку?

Чи можливо було укладення шлюбу із громадянкою України в консульстві України в Марокко, або безпосередньо в Україні в органах реєстрації актів громадянського стану?

Завдання 5

Студент із Великобританії Б. уклав шлюб із громадянкою України А. Цей шлюб був зареєстрований в РАЦСі м. Харків і за шлюбом громадянка України А. взяла прізвище чоловіка Б. Після закінчення терміну перебування на навчанні в Україні, чоловік повернувся до Великобританії, а дружина не змогла, бо мала піклуватися про хворих батьків у Харкові. Через деякий час громадянин Б. сповістив дружину про те, що має чекає на дитину від іншої жінки і має намір одружитися на ній у Великобританії. Для скорішого розірвання першого шлюби йому потрібні докази подружньої невірності громадянки України, засвідчені нотаріусом. Бо відповідно до права Великобританії подружня невірність є підставою для безспірного розірвання шлюбу в суді. Сам Б. не мав змоги приїхати в Україну і взяти участь у справі в українському суді, чи звернутись до РАЦСу із заявою про розірвання.

Громадянка України Б. звернулася до нотаріуса, але він відмовився засвідчувати такий документ і порадив отримати консультацію у спеціаліста із міжнародного приватного права. Останній допоміг скласти позов, суд сповістив належним чином іноземця, але він не з'явився на слухання і за його відсутності шлюб було розірвано. На основі судового рішення громадянка Б. отримала відповідне свідоцтво у РАЦСі і повернула собі дівоче прізвище.

Як у міжнародному приватному праві називаються відносини, які визнаються в одній країні, а в іншій не визнаються?

Чи існують в міжнародній практиці випадки, коли рішення суду однієї країни визнаються судовими інстанціями іншої країни без відповідної міжнародної угоди про визнання судових рішень?

Чи буде визнано у Великобританії рішення українського суду?

Якщо ні, що має зробити Б. для того, аби мати змогу укласти інший шлюб?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте особливості регулювання шлюбно-сімейних відносин з іноземним елементом.
2. Які колізійні проблеми виникають щодо укладення та розірвання шлюбу в міжнародному приватному праві.
3. У чому полягають особливості колізійно-правового та матеріально-правового регулювання відносин подружжя в міжнародному приватному праві?
4. Назвіть проблемні аспекти міжнародного усиновлення дітей.

Теми індивідуальних завдань

1. Проблеми укладення шлюбу в міжнародному приватному праві.
2. Проблеми розірвання шлюбу в міжнародному приватному праві.
3. Проблеми усиновлення іноземцями дітей-громадян України.
4. Сурогатне материнство в міжнародному приватному праві: постановка проблеми.

Тема 14. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві

Питання до теми

1. Колізії спадкування в міжнародному приватному праві.
2. Міжнародно-правове регулювання спадкових відносин. Спадкові права іноземців в Україні.
3. Спадкові права українців закордоном.
4. Поняття та правовий режим відумерлої спадщини в міжнародному приватному праві.

Рекомендована література: основна [1 – 8]; додаткова [10 – 12; 33; 36; 37; 40; 43; 47].

Завдання 1

Піддана Швейцарії проживала у Бельгії. Перед смертю вона склала заповіт у Монако і для цього обрала право країни свого підданства (відповідного кантону). Згідно з заповітом, всю нерухомість у Монако мав отримати племінник у разі, якщо не буде в живих брата заповідачки.

Дочка померлої звернулася до суду у Монако з клопотанням про визнання заповіту недійсним, однак у першій інстанції суд клопотання не задовольнив.

В апеляційній інстанції суд урахував місце проживання померлої і застосував право Монако на підставі зворотного відсилання колізійної норми права Бельгії до права країни місця знаходження нерухомості. В результаті заповіт був визнаний недійсним, бо в ньому не передбачалися законні спадкові права дочки померлої.

У касаційному суді відмовилися від застосування зворотного відсилання і заповіт, складений за вимогами норм права відповідного кантону Швейцарії, було визнано дійсним.

Така, в даному разі, вигадана ситуація іноді має місце бо відповідно до права деяких країн (на кшталт, Іспанії) відсилання до іноземного права розуміється як відсилання до права матеріального і якщо колізійна норма іноземного права відсилає назад до права цієї країни, зворотне відсилання має місце і застосовується матеріальне право останньої. А якщо колізійна норма іноземного закону вказує на необхідність застосування права іншої, третьої, країни – про зворотне відсилання не йдеться.

Питання: від органу якої держави залежить прийняття або не прийняття зворотного відсилання? Як, відповідно до чинного законодавства України, вирішується питання про застосування права держави із множинністю правових систем?

Завдання 2

Пан Франц Форго (народився у 1801 році на той час у Королівстві Баварія) був позашлюбною дитиною підданих Баварії. У 1806 році мати з ним переїхала до Парижу, де згодом Франц Форго одружився із заможною громадянкою Франції. У 1865 році його дружина померла і залишила по собі велику спадщину (внесок у швейцарському банку). Сам Франц Форго помер через п'ять років і не залишив заповіту.

Виходячи із німецького спадкового права спадкоємцями визнавалися нащадки сестри його матері, до того ж, спадкування припускалось і за позашлюбними дітьми. А відповідно до права Франції легальним

спадкоємцем могла бути лише держава Франція, оскільки інших спадкоємців, визнаних французьким правом, не було. Таким чином, у німецьких родичів пана Форго по боковій лінії була можливість отримати спадщину.

Французький суд встановив, що відповідно до колізійного права Франції, до спадкування рухомого майна має застосовуватися закон "доміцилю", під яким розумівся доміциль походження спадкодавця. Тобто, колізійна норма французького права відсилала до баварського права. При цьому було встановлено, що пан Форго, залишався підданим Баварії, тобто мав баварський доміциль походження. Тому суд мав застосовувати баварське матеріальне право. Але, в той же час, суд звернув увагу, що відповідно до колізійних норм Королівства Баварія, відносно спадкування рухомості, повинно застосовуватись право країни доміцилю, під яким розуміється фактичне місце проживання спадкодавця, тобто французьке право.

Питання: визначте кількість іноземних елементів у вказаних спадкових відносинах. Яку назву отримала у міжнародному приватному праві дана проблема? Як ви вважаєте, хто має бути визнаний спадкоємцем у даному випадку?

Завдання 3

Громадянин Польщі після смерті матері, громадянки України, отримав у спадщину земельну ділянку сільськогосподарського призначення. Протягом тривалого часу, а саме більше року, він тяжко хворів і знаходився за постійним місцем проживання. Незважаючи на відсутність спадкоємця, земельна ділянка була примусово відчужена за рішенням суду і передана у власність іншій особі. Громадянин Польщі звернувся до суду з позовною заявою про порушення своїх прав та отримання компенсації від продажу земельної ділянки.

Як вирішити цю справу?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. У чому мають прояв колізії спадкування в міжнародному приватному праві?
2. Якими міжнародними договорами здійснюється міжнародно-правове регулювання спадкових відносин?
3. Які спадкові права мають іноземці в Україні?
4. Які спадкові права мають українці закордоном?
5. Визначте поняття та правовий режим відумерлої спадщини в міжнародному приватному праві.

Теми індивідуальних завдань

1. Держава як спадкоємець відумерлого майна.
2. Проблеми спадкування іноземцями майна на території України.
3. Проблеми спадкування майна громадянами України закордоном.

Тема 15. Загальні положення про міжнародний цивільний процес та міжнародний комерційний арбітраж

Питання до теми

1. Поняття та джерела міжнародного цивільного процесу.
2. Міжнародна підсудність (юрисдикція) цивільних справ з іноземним елементом.
3. Іноземні судові доручення.
4. Визнання та примусове виконання судових рішень іноземних судів.
5. Поняття і види міжнародного комерційного арбітражу.
6. Міжнародні регламенти, типовий закон про міжнародний комерційний арбітраж ЮНСІТРАЛ. Арбітражна угода.
7. Компетенція міжнародного комерційного арбітражу.
8. Арбітражне рішення. Виконання арбітражного рішення.

Рекомендована література: основна [1; 8]; додаткова [10; 12; 15; 18; 19; 30; 41; 42; 44; 45; 47; 50; 52 – 55].

Завдання 1

Позивачка, громадянка України О. Марченко, звернулася до суду з позовною заявою, в якій просить розірвати шлюб, укладений між нею та відповідачем, Хінді Яіра, який є громадянином Ізраїлю. Шлюб було зареєстровано міським відділом РАЦС Головного управління юстиції у Херсонській області.

Право якої країни буде застосовуватися до врегулювання вказаних правовідносин?

Чи може суд прийняти до провадження позовну заяву О. Марченко?

Чи існує договір про правову допомогу між Україною та Ізраїлем?

Завдання 2

Громадянка України С. звернулася до Самарського районного суду м. Дніпропетровська із позовом до громадянина Об'єднаного Королівства Великобританії А. про розірвання шлюбу. Свої позовні вимоги позивач

обґрунтувала тим, що 26 жовтня 1999 року вона уклала шлюб із відповідачем, який був зареєстрований у Бюро реєстрації актів громадянського стану району Тауер-Гемслетс, м. Лондон. Від шлюбу мають малолітню дитину. Шлюбні стосунки припинені в листопаді 2002 року, після чого вона повернулась із Еквадору в Україну. З того часу із відповідачем не спілкуються. Через декілька років, коли вона зібрала необхідну кількість грошових коштів, вона поїхала до Еквадору і домовилась із відповідачем про розірвання шлюбу, про що він надав відповідну заяву.

У судовому засіданні позивач позовні вимоги підтримала в повному обсязі, просила суд задовольнити позов з підстав, викладених у позовній заяві. Додатково пояснила, що вона має намір на створення нової родини, проживає з новим чоловіком. Відповідач також створив нову родину, за її інформацією, перебуває на Галапагоських островах.

Від відповідача надійшла посвідчена апостилем, відповідно до протоколів Гаазької конвенції, заява, в якій позовні вимоги позивача визнав у повному обсязі, дав згоду на розгляд справи про розірвання шлюбу з громадянкою України С. у суді в Об'єднаному Королівстві Великобританія та/або України, висловив свою згоду на розірвання шлюбу.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Правом якої країни повинно вирішуватись питання?

Завдання 3

Під час складання проєкту контракту купівлі-продажу товарів між господарським товариством "Леон" (м. Львів) та німецькою юридичною особою сторони вирішили підпорядкувати окремі умови контракту праву різних держав, зокрема України та Німеччини. Стосовно ж питань розгляду можливого спору арбітражем сторони вирішили обрати арбітраж у Стокгольмі, який повинен керуватися швейцарським матеріальним (з деяких питань) та процесуальним правом.

Чи можливе "розщеплення" умов контракту з метою підпорядкування їх праву різних держав?

Чи можна для регулювання деяких умов контракту обрати, наприклад, право Польщі?

Чи завжди зроблений сторонами вибір права є обов'язковим для арбітражу?

Якщо в контракті не вказуватиметься право держави, що підлягає застосуванню, яким правом необхідно керуватися у разі виникнення спору?

Контрольні запитання для самостійного опрацювання

1. Визначте поняття та джерела міжнародного цивільного процесу.
2. Що таке міжнародна підсудність (юрисдикція) цивільних справ з іноземним елементом?
3. Що таке іноземні судові доручення?
4. Укажіть порядок визнання та примусове виконання судових рішень іноземних судів.
5. Визначте поняття і види міжнародного комерційного арбітражу.

Теми індивідуальних завдань

1. Проблемні питання визначення міжнародної підсудності (юрисдикції) цивільних справ з іноземним елементом.
2. Проблемні питання визнання та примусового виконання судових рішень іноземних судів.

Розділ 2. Методичні рекомендації до вирішення практичних завдань

Вирішення практичних завдань максимально наближає майбутніх фахівців до юридичної практики та виховує навички пошуку та застосування необхідних нормативно-правових актів.

У юридичній практиці основним завданням правозахисника є вміння компетентно вирішити найскладнішу спірну ситуацію, що виникає між суб'єктами правовідносин. Саме під час вирішення практичних завдань з різних галузей права майбутні фахівці навчаються:

застосовувати норми законодавства щодо врегулювання правовідносин;

абстрактно мислити;

аналізувати законодавство;

надавати порівняльно-правову характеристику норм, що регулюють правовідносини;

виявляти колізії правового регулювання.

Вирішення практичних завдань можливе різними варіантами, але основою є застосування необхідних джерел правового регулювання та відповідей на поставлені запитання до практичного завдання.

Так, під час вирішення завдання студент повинен:

1. Уважно прочитати практичне завдання та визначитись на знання якої теми воно розраховане.

2. Проаналізувати ситуацію та встановити юридично значущу інформацію і факти.

3. Охарактеризувати правовідносини, що виникли за умовами практичного завдання.

4. Звернути увагу на сумнівні факти.

5. Правова регламентація – необхідно знайти нормативно-правові акти, що регулюють проблемні правовідносини з практичного завдання. Можлива така ситуація, що одні правовідносини одночасно можуть регулюватися декількома нормативно-правовими актами. У такому випадку рекомендовано вказувати всі нормативно-правові акти з посиланням на відповідну норму. Джерела правового регулювання правовідносин необхідно аналізувати та застосовувати залежно від юридичної сили. Пошук необхідного законодавства необхідно здійснювати на офіційному сайті Верховної Ради України за посиланням <https://zakon.rada.gov.ua/laws>, оскільки саме на офіційні сторінці можливо відстежити всі зміни законодавства та чинність нормативно-правового акту.

6. Важливим є застосування судової практики до вирішення практичних завдань, наприклад, застосування Постанов пленуму Вищого господарського суду України.

7. Надання відповідей до поставлених у завданні питань.

8. Загальна відповідь – висновок за практичним завданням.

Якщо завдання передбачає проведення порівняльно-правової характеристики певних суб'єктів і заповнення таблиці – студент повинен знайти необхідні нормативно-правові акти і, посилаючись на норми законодавства, вказати суттєві ознаки, що відрізняють одного суб'єкта від іншого.

Якщо завдання передбачає заповнення пропущеного тексту – студент повинен знайти необхідний нормативно-правовий акт та, посилаючись на відповідну норму, заповнити пропущений текст.

Отже, під час вирішення практичних завдань студенти закріплюють отримані теоретичні знання шляхом застосування норм законодавства до регулювання проблемних правовідносин.

Приклад вирішення завдань

Завдання

Громадянин Словацької Республіки Швак та його дружина мають намір усиновити дитину-громадянина України.

Чи мають право іноземці всиновлювати дітей-громадян України? Якими нормативно-правовими актами здійснюється правове регулювання усиновлення іноземцями дітей? Які етапи усиновлення іноземцями дітей-громадян України встановлює законодавство? Правом якої країни регулюється усиновлення?

Приклад вирішення

Правове регулювання усиновлення іноземцями дітей – громадян України здійснюється такими нормативно-правовими актами: Цивільний кодекс України, Сімейний кодекс України; Закон України "Про охорону дитинства", Закон України "Про міжнародне приватне право", Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей".

Відповідно до ст. 24 Закону України "Про охорону дитинства" – усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями провадиться, якщо були вичерпані всі можливості щодо передачі під опіку, піклування, на усиновлення чи виховання в сім'ї громадян України.

Отже, усиновлення іноземцями дітей – громадян України дозволено.

Сімейним кодексом України визначено перелік осіб, які не можуть бути усиновлювачами (ст. 212):

- 1) обмежені у дієздатності;
- 2) визнані недієздатними;
- 3) позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені;
- 4) були усиновлювачами (опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями) іншої дитини, але усиновлення було скасовано або визнано недійсним (було припинено опіку, піклування чи діяльність прийомної сім'ї або дитячого будинку сімейного типу) з їхньої вини;
- 5) перебувають на обліку або на лікуванні у психоневрологічному чи наркологічному диспансері;
- 6) зловживають спиртними напоями або наркотичними засобами;
- 7) не мають постійного місця проживання та постійного заробітку (доходу);
- 8) страждають на хвороби, перелік яких затверджений Міністерством охорони здоров'я України;
- 9) є іноземцями, які не перебувають у шлюбі, крім випадків, коли іноземець є родичем дитини;

10) були засуджені за злочини проти життя і здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також за злочини, передбачені статтями 148, 150, 150-1, 164, 166, 167, 169, 181, 187, 324, 442 Кримінального кодексу України, або мають непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення інших злочинів;

11) за станом здоров'я потребують постійного стороннього догляду;

12) є особами без громадянства;

13) перебувають у шлюбі з особою, яка відповідно до пунктів 3-6, 8 і 10 цієї статті не може бути усиновлювачем.

Крім того, не можуть бути усиновлювачами інші особи, інтереси яких суперечать інтересам дитини.

Процедура усиновлення дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, яка проживає в Україні, іноземцями та громадянами України, які проживають за межами України, складається з таких кроків:

1. Збирання документів у країні свого проживання.

2. Реєстрація для подання документів.

3. Подання до Мінсоцполітики пакета документів.

4. Постанова на облік кандидатів в усиновлювачі.

5. Отримання запрошення на співбесіду для ознайомлення з інформацією про дітей, які можуть бути усиновленими.

6. Співбесіда в Департаменті захисту прав дітей та усиновлення Мінсоцполітики. Ознайомлення з інформацією про дітей, які можуть бути усиновленими.

7. Отримання направлення для знайомства та встановлення контакту з дитиною.

8. Знайомство з дитиною за місцем її проживання.

9. Подання до служби у справах дітей заяви про бажання усиновити дитину.

10. Отримання в службі у справах дітей висновку про доцільність усиновлення та відповідність його інтересам дитини.

11. Подання документів до Мінсоцполітики для отримання згоди на усиновлення дитини.

12. Отримання згоди Мінсоцполітики на усиновлення дитини.

13. Подання заяви і документів до суду. Судове засідання щодо розгляду питання усиновлення.

14. Отримання рішення суду про усиновлення дитини.
15. Оформлення нового свідоцтва про народження дитини в органах реєстрації актів цивільного стану.
16. Передача дитини усиновлювачам.
17. Оформлення усиновленій дитині виїзних документів для постійного проживання за кордоном (паспорт громадянина України для виїзду за кордон).
18. Постановка усиновленої дитини на консульський облік у країні проживання.

Відповідно до ст. 69 Закону України "Про міжнародне приватне право".

Усиновлення та його скасування регулюються особистим законом дитини та особистим законом усиновлювача. Якщо усиновлювач – подружжя, яке не має спільного особистого закону, то застосовується право, що визначає правові наслідки шлюбу. Здатність особи бути усиновлювачем визначається відповідно до її особистого закону. Правові наслідки усиновлення або його припинення визначаються особистим законом усиновлювача. Нагляд та облік дітей, усиновлених відповідно до положень цієї статті, здійснюються відповідно до особистого закону дитини.

Таким чином, можемо зробити такий висновок: громадянин Словацької Республіки Швак та його дружина мають право усиновити дитину громадянина України, у випадку дотримання та виконання усіх умов, передбачених законодавством України.

Розділ 3. Тестові завдання для самоперевірки

1. Чи регулює міжнародне приватне право України кримінальні відносини:

- а) так;
- б) ні;
- в) як виключення;
- г) у випадках, вказаних законом;
- г') може застосовуватись щодо відшкодувань за кримінальні дії.

2. У теорії міжнародного приватного права більшість авторів схиляються до вирізнення:

- а) п'яти видів іноземного елемента;
- б) чотирьох видів іноземного елемента;
- в) одного виду іноземного елемента;

- г) поняття іноземного елемента виводять через його види;
- г') трьох видів іноземного елемента.

3. Основний метод правового регулювання у міжнародному приватному праві – це:

- а) процесуальний;
- б) адміністративний;
- в) матеріально-правовий;
- г) колізійний;
- г') змішаний.

4. Міжнародне приватне треба розуміти як:

- а) самостійну галузь права;
- б) галузь правової науки;
- в) навальну дисципліну;
- г) усі вказані варіанти правильні;
- г') деякі варіанти правильні.

5. Норми міжнародного приватного права регулюють:

- а) цивільно-правові відносини, ускладнені іноземним елементом;
- б) трудові правовідносини, ускладнені іноземним елементом;
- в) приватноправові правовідносини, ускладнені іноземним елементом;
- г) міжнародні правовідносини.

6. Під іноземним елементом розуміють:

- а) суд іноземної держави;
- б) іноземну державу;
- в) міжнародну організацію;
- г) іноземний суб'єкт, юридичний факт, який мав чи має місце на території іноземної держави.

7. Міжнародне приватне право має свою особливу систему джерел:

- а) так;
- б) ні;
- в) це джерела цивільного права України;
- г) це джерела міжнародного права;
- г') центром системи є Закон України "Про міжнародне приватне право".

8. Оберіть відповіді, що характеризують автономію волі:

а) у випадках, передбачених законом, учасники (учасник) правовідносин можуть самостійно здійснювати вибір права, що підлягає застосуванню до змісту правових відносин;

б) вибір права має бути явно вираженим або прямо впливати з дій сторін правочину, умов правочину чи обставин справи, які розглядаються в їх сукупності, якщо інше не передбачено законом;

в) вибір права може бути здійснений щодо правочину в цілому або його окремої частини;

г) вибір права можливий за відсутності іноземного елемента.

9. Міжнародний договір є джерелом міжнародного приватного права:

а) так;

б) ні;

в) є, як виключення;

г) джерелом після його трансформації.

10. Колізійна норма – це:

а) норма відсильна;

б) норма прямої дії;

в) норма регулятивна;

г) норма технічна.

11. Особистим законом фізичної особи відповідно до Закону України "Про міжнародне приватне право" є:

а) право країни, громадянином якої є фізична особа;

б) право країни укладення договору;

в) право країни укладення шлюбу;

г) право країни проживання.

12. Особистим законом особи з подвійним громадянством є:

а) право тієї з держав, з якою особа має найбільш тісний зв'язок, зокрема, має місце проживання або займається основною діяльністю;

б) право держави проживання;

в) право держави, в якій особа займається основною діяльністю;

г) право держави, в якій знаходиться майно такої особи;

ґ) право держави, в якій зареєстрований шлюб.

13. Назвіть види імунітетів держави:

- а) судовий імунітет;
- б) імунітет угод держави;
- в) функціональний імунітет;
- г) імунітет від дії законодавства іноземної держави.

14. "Кульгаючі відносини" виникають внаслідок:

- а) однакового регулювання тих самих відносин у різних країнах;
- б) неоднакового регулювання тих самих відносин у різних країнах;
- в) у результаті застосування матеріальних норм права;
- г) завдяки дії норм міжнародних угод;
- г') завдяки застосуванню норм міжнародних звичаїв.

15. Застереження про публічний порядок:

- а) визнано Законом України "Про міжнародне приватне право";
- б) не визнано законодавством України;
- в) не визнано в більшості країн світу;
- г) вказане у міжнародних протоколах;
- г') за загальним правилом передбачається у національному законодавстві.

16. Обхід законів у міжнародному приватному праві пов'язаний із:

- а) суб'єктивним наміром сторін зобов'язання обійти певні правові приписи;
- б) наявним об'єктивним протиріччям законів двох держав;
- в) об'єктивною глибокою різницею між публічним порядком двох країн;
- г) застосуванням норм міжнародного цивільного процесу;
- г') застосуванням матеріально-правових приписів.

17. Іноземні громадяни несуть відповідальність за заподіяння ними шкоди в Україні відповідно до:

- а) Закону України;
- б) закону громадянства таких іноземців;
- в) відповідно до їх особистого закону;
- г) Закону України "Про міжнародне приватне право".

18. Правовий зв'язок юридичної особи із певною правовою системою може визначатися:

- а) принципами міжнародного права;
- б) особистим законом юридичної особи;

- в) особистим законом засновників товариства;
- г) місцем знаходження органів управління.

19. Особливий статус держави у міжнародних приватноправових відносинах впливає:

- а) із її територіальності;
- б) із наявності принципу суверенітету;
- в) із її публічної природи;
- г) із принципів міжнародного права;
- г') із інших критеріїв.

20. До якої частини курсу входить інститут права власності у міжнародному приватному праві:

- а) до загальної частини;
- б) до особливої частини;
- в) до міжнародного цивільного процесу.
- г) до зобов'язань;
- г') є окремим інститутом особливої частини.

21. Правовий режим майна, що є об'єктом права власності інших держав, юридичних осіб, спільних підприємств і міжнародних організацій, визначається законодавчими актами:

- а) відповідних суб'єктів права власності;
- б) виключно нормами міжнародних договорів;
- в) правом України;
- г) законодавчими актами України, якщо інше не встановлено міжнародними договорами;
- г') Законом України "Про міжнародне приватне право".

22. Закон якої держави визначає перехід права власності на рухомість, якщо ця річ придбана не в тій державі, де вона фактично знаходиться:

- а) застосовується закон місця знаходження речі;
- б) застосовується особистий закон власника;
- в) залежно від країни використовуються закон місця знаходження речі або особистий закон власника;
- г) право України;
- г') закон суду.

23. Земельний кодекс України вказує, що іноземним громадянам та особам без громадянства земельні ділянки с/г призначення у власність:

- а) передаються;
- б) не передаються;
- в) можуть бути передані у порядку приватизації;
- г) передаються, але такі особи зобов'язані здійснити відчуження протягом року;
- ґ) визначає виключення із національного закону.

24. Принцип "автономії волі" сторін відповідно до закону України про "Міжнародне приватне право":

- а) визнається і має основне значення;
- б) визнається, але має дуже обмежену дію;
- в) не визнається взагалі;
- г) автономний закон не містить даного інституту;
- ґ) визнається.

25. Конвенція ООН 1980 року про договори міжнародної купівлі-продажу:

- а) регулює лише укладення договору купівлі-продажу і ті права та обов'язки продавця і покупця, що виникають із такої угоди;
- б) регулює дійсність самого договору, а також будь-яких його положень і положень будь-якого звичаю;
- в) застосовується також до наслідків, які може мати договір у відношенні права власності на проданий товар;
- г) регулює лише укладення договору купівлі-продажу;
- ґ) такої конвенції не існує.

26. Умовою виникнення делікту є:

- а) заподіяння шкоди особі чи майну;
- б) причинний зв'язок між протиправною поведінкою деліквента та заподіяною шкодою;
- в) вина деліквента;
- г) протиправність діяння;
- ґ) усі вказані чинники разом.

27. Для визначення права щодо регулювання деліктних зобов'язань може застосовуватися:

- а) особистий закон спадкодавця;
- б) місця вчинення дії;
- в) закон місця знаходження майна (спадщини);
- г) закон місця смерті спадкодавця;
- ґ) у світі застосовуються всі вказані принципи.

28. У процесі вирішення колізійних питань щодо спадкування на практиці використовується:

- а) особистий закон спадкодавця;
- б) закон місця знаходження майна (спадщини);
- в) закон місця смерті спадкодавця;
- г) право країни громадянства померлого;
- ґ) у світі застосовуються всі вказані принципи.

29. У галузі спадкових правовідносин та оподаткування спадщини іноземцям в Україні надається:

- а) спеціальний режим;
- б) національний режим;
- в) особливий режим;
- г) правовий режим, установлений безумовно;
- ґ) режим найбільшого сприяння.

30. Багатостороння Конвенція країн СНД від 22 січня 1993 року закріпила правило, за яким:

а) спадкування споруд у країнах СНД провадиться за особистим законом спадкоємця;

б) право спадкування нерухомості визначається законом держави, де дане майно знаходиться, а право спадкоємства іншого майна визначається законом держави, де спадкодавець мав постійне місце проживання;

в) право спадкування нерухомості визначається законом держави, де дане майно знаходиться;

г) право спадкування нерухомості визначається за особистим законом спадкодавця, а право спадкоємства рухомості – законом держави, де спадкодавець мав останнє місце проживання;

ґ) право спадкування нерухомості визначається законом держави, де дане майно знаходиться, а право спадкоємства рухомого майна визначається за особистим законом спадкодавця.

31. За законодавством України форма заповіту й акту його скасування визначається:

- а) законом місця, де спадкодавець мав останнє постійне місце проживання під час складання (відміни заповіту);
- б) законом місця знаходження спадкового майна;
- в) законом місця, де спадкодавець мав останнє постійне місце проживання;
- г) законом місця, де спадкодавець мав останнє постійне місце проживання;
- г) особистим законом спадкодавця.

32. Відумерлим майно визнається у тому випадку коли:

- а) немає спадкоємців за законом, заповіт не складався взагалі, або складений заповіт було визнано недійсним;
- б) немає спадкоємців за законом;
- в) майно було отримано державою у порядку націоналізації;
- г) власник майна у заповіті вказав на те, що бажає визнати його власність відумерлою;
- г) усі варіанти правильні.

33. За загальним правилом умови реєстрації шлюбу класифікуються як:

- а) матеріальні та нематеріальні;
- б) матеріальні та формальні;
- в) формальні та неформальні;
- г) матеріальні та юридичні;
- г) законні та незаконні.

34. Особистий закон осіб, які одружуються переважно застосовується щодо визначення:

- а) матеріальних умов шлюбу;
- б) фактичних умов;
- в) до формальних умов шлюбу;
- г) до законних умов шлюбу;
- г) до неформальних умов.

35. Шлюби громадян України з іноземцями а також шлюби між іноземцями, реєструються в Україні:

- а) за законодавством країни громадянства чоловіка;
- б) за законодавством країни громадянства дружини;

- в) відповідно до положень Сімейного кодексу України;
- г) за законодавством України;
- г) застосовуються норми правової системи за вибором сторін шлюбного договору.

36. Шлюби між громадянами України, укладені за кордоном з дотриманням форми шлюбу, встановленої місцем його укладення:

- а) визнаються дійсними в Україні безперечно;
- б) визнаються дійсними в Україні, якщо шлюб укладено з дотриманням формальних умов укладення шлюбу;
- в) визнаються недійсними;
- г) визнаються дійсними в Україні, якщо шлюб укладено з дотриманням умов укладення шлюбу, встановлених законодавством України, і якщо не мала місця реєстрація шлюбу без наміру створити сім'ю;
- г) не можуть бути визнані взагалі.

37. Усиновлення дитини – громадянина України, що проживає за межами України провадиться:

- а) за законом країни проживання дитини;
- б) за законом країни перебування дитини;
- в) у консульській установі України за законом України;
- г) у консульській установі;
- г) судових органах.

38. Загальні положення щодо трудових прав іноземців в Україні визначені:

- а) Конституцією України;
- б) Цивільним процесуальним кодексом України;
- в) Цивільним кодексом України;
- г) принципами міжнародного права;
- г) Законом України "Про міжнародне приватне право".

39. У врегулюванні колізій трудових відносин може застосовуватися:

- а) принцип "автономії волі";
- б) закон місця роботи;
- в) право країни, обране сторонами трудової угоди;

- г) закон прапору;
- д) усі вказані принципи.

40. Визначте поняття "попереднє колізійне питання":

- а) вирішення питання про підсудність спору;
- б) наявність взаємопов'язаних відносин, коли від вирішення питання за одним із них залежить вибір права щодо іншого;
- в) поняття невідоме міжнародному приватному праву;
- г) питання про застосування іноземного процесуального права.

41. Захист права власності та інших речових прав здійснюється за правом:

- а) держави, у якій майно знаходиться;
- б) держави суду;
- в) держави громадянином, якої є позивач;
- г) на вибір заявника відповідно до права держави, у якій майно знаходиться, або відповідно до права держави суду.

42. У чому полягає головна відмінність зовнішньоекономічного договору від цивільно-правового договору з іноземним елементом:

- а) цивільно-правовий договір регулюється правом лише однієї держави;
- б) це тотожні поняття;
- в) зовнішньоекономічні договори регулюються лише на засадах міжнародного комерційного права;
- г) цивільно-правовий договір з іноземним елементом – це родове поняття, а зовнішньоекономічний договір – видове?

43. Визначте правову природу принципів УНІДРУА:

- а) міжнародна угода;
- б) приватна кодифікація міжнародних торгових звичаїв;
- в) рекомендація міжнародної організації;
- г) типовий договір міжнародної купівлі-продажу товарів.

44. Договір морського перевезення пасажирів регулюється правом держави:

- а) місця відправлення пасажирів;
- б) міста призначення судна;

- в) яка вказана в білеті пасажира;
- г) прапора судна.

45. Європейська Конвенція про імунітет держав застосовується до судових розглядів з питань:

- а) соціального забезпечення;
- б) нанесення шкоди в ядерній області;
- в) штрафів, митних зборів або податків;
- г) імунітету держави від юрисдикції судів іншої держави.

46. У якому випадку держава не вправі посилатися на імунітет, якщо вона явно відмовилася від нього на підставі:

- а) міжнародного договору;
- б) положення контракту, укладеного у письмовій формі;
- в) явної згоди, яка була надана після виникнення спору за її участю.
- г) усі відповіді правильні?

47. Конвенція ООН "Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів" не застосовується до продажу:

- а) товарів, придбаних для особистого, сімейного чи домашнього використання, крім випадків, коли продавець у будь-який час до чи в момент укладення договору не знав і не міг знати, що товари придбані для такого використання;
- б) з аукціону;
- в) у порядку виконавчого провадження чи іншим чином згідно із законом;
- г) фондових паперів, акцій, забезпечувальних паперів, оборотних документів та грошей;
- г) суден водного й повітряного транспорту, а також суден на повітряній подушці;
- д) електроенергії;
- е) до всіх вказаних випадків.

Рекомендована література

Основна

1. Жушман В. П. Міжнародне приватне право : підручник. / В. П. Жушман, І. А. Шуміло. – Харків : Право, 2011. – 320 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Міжнародне приватне право. Загальна частина : підручник / за ред. А. С. Довгерта, В. І. Кисіля. – Київ : Алерта, 2012. – 376 с.
4. Міжнародне приватне право: підручник / за ред. О. П. Гетманець, О. П. Суц. – Харків : ХНУВС, 2011. – 184 с.
5. Про міжнародне приватне право: Закон України № 2709-IV від 23.06.2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.
6. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право : підручник / Г. С. Фединяк, Л. С. Фединяк. – 4-те вид., перероб і допов. – Київ : Атіка, 2009. – 500 с.
7. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 44. – Ст. 356.
8. Цивільний процесуальний кодекс України № 1618-IV від 18.03.2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40. – Ст. 492.

Додаткова

9. Богуславский М. М. Международное частное право : учебник / М. М. Богуславский. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва : Юристъ, 1999. – 408 с.
10. Гаврилов В. В. Международное частное право / В. В. Гаврилов. – Москва : "Норма", 2000. – 304 с.
11. Данилькевич Н. И. Международное частное право: учебное пособие / Н. И. Данилькевич, О. Н. Федоров. – Днепропетровск : Арт-Пресс, 1999. – 210 с.
12. Дахно І. І. Міжнародне приватне право: навч. посіб. / І. І. Дахно. – 2-ге вид., стереотип. – Київ : МАУП, 2004. – 312 с.

13. Денисов А. И. Теория государства и права / А. И. Денисов. – Москва, 1997. – 602 с.
14. Ерпылева Н. Ю. Международное частное право : учебник для ВУЗов / Н. Ю. Ерпылева. – Москва : Nota Bene, 1999. – 368 с.
15. Загайнова С. К. Судебный прецедент : проблемы правоприменения / С. К. Загайнова. – Москва : Изд-во "Норма", 2002. – 176 с.
16. Звеков В. П. Международное частное право : курс лекций / В. П. Звеков. – Москва : Изд-во "Норма", 1999. – 686 с.
17. Кодекс торговельного мореплавства України № 176/95-ВР від 23.05.1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 47. – Ст. 349.
18. Конвенція ООН про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів документ від 14.06.1974 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 2004. – № 4. – С. 520.
19. Конвенція про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень від 10.06.1958 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 45. – С. 329.
20. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14.07.1967 р. // Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. – № 1. – С. 310.
21. Лазарев Л. В. Иностранные граждане: (правовое положение) / Л. В. Лазарев, Н. И. Марышева, И. В. Пантелеева. – Москва : Рос. право, 1992. – 318 с.
22. Лунц Л. А. Курс международного частного права: В 3 т. / Л. А. Лунц. – Москва : Спарк, 2002. – 1007 с.
23. Международное частное право. (Действующие нормативные акты). – Москва : Институт международного частного права и экономики имени А. С. Грибоедова. 1999. – 624 с.
24. Международное частное право : учебник / под ред. Г. К. Дмитриевой. – Москва : Проспект, 2000. – 656 с.
25. Международное частное право: иностранное законодательство / предисл. А. Л. Маковского; сост. и научн. ред. А. Н. Жильцов, А. И. Муранов. – Москва : Статут, 2000. – 892 с.
26. Международное частное право: современные проблемы. – Москва : ТЕИС, 1994. – 507 с.
27. Попов А. А. Международное частное право / А. А. Попов. – Харьков : РА, 1998. – 220 с.
28. Про громадянство України: закон України № 2235-III від 18.01.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 13. – Ст. 65.

29. Про зовнішньоекономічну діяльність : закон України № 959-ХН від 16.04.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.

30. Про міжнародний комерційний арбітраж: закон України № 4002-ХІІ від 24.02.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 25. – Ст. 198.

31. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: закон України № 3773-VI від 22.09.2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19 – 20. – Ст. 179.

32. Проблемы международного частного права / под ред. докт. юрид. наук Н. И. Марышевой. – Москва : Юридическая фирма КОНТРАКТ, 2000. – 216 с.

33. Сергієнко В. В. Міжнародне економічне право : навч. посіб. / В. В. Сергієнко, К. О. Жирнова. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2012. – 260 с.

34. Тихомиров Ю. А. Коллизионное право : учебное и научно-практическое пособие / Ю. А. Тихомиров. – Москва, 2000. – 394 с.

35. Тынель А. Курс международного торгового права / А. Тынель, Я. Функ, В. Хвалей. – 2-е изд. – Минск : Амалфея, 2000. – 704 с.

36. Фединяк Г. С. Міжнародне приватне право: курс вибраних лекцій / Г. С. Фединяк. – Київ : Юрінком Інтер, 1997. – 432 с.

37. Федосеева Г. Ю. Международное частное право: учебник / Федосеева Г. Ю. – Москва : Остожье, 1999. – 296 с.

38. Фолсом Р. Х. Міжнародні торгові угоди: стислий виклад / Р. Х. Фолсом, Гордон М. В., Дж. А. Спангол ; пер. з англ. – Будапешт : COLPI ; Харків : Око, 1997. – 400 с.

39. Хачатурян А. Г. Унификация коллизионных норм в международном частном праве / А. Г. Хачатурян. – Київ : Наукова думка, 1993. – 128 с.

Інформаційні ресурси

40. Вашингтонська конвенція, що передбачає уніфікований закон про міжнародний заповіт від 26.10.1973 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_b13.

41. Верховний Суд України. – Режим доступу : https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/.

42. Всеукраїнський юридичний портал. – Режим доступу : <http://zakoni.com.ua/>.

43. Гаазька конвенція про колізії законів стосовно форми спадкових розпоряджень від 5.10.1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_424 6.

44. Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/>.

45. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни "Міжнародне приватне право", розроблений в ПНС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1861>.

46. Конвенція про право, що застосовується до спадкування майна померлих осіб, прийнята у Гаазі 01.08.1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://assets.hcch.net/docs/5af01fa4-c81f-4e99-b214-64421135069f.pdf>.

47. Конвенція про правові відносини і правову допомогу у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22.01.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_009/print1444315331426685.

48. Ліга: Закон – інформаційно-аналітична система. – Режим доступу : <https://jurliga.ligazakon.net/>.

49. Офіційний портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>.

50. Про деякі питання практики розгляду справ за участю іноземних підприємств і організацій : роз'яснення Вищої президії господарського суду України № 04-5/608 від 31.05.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_608600-02#Text.

51. Про колізії законів, які стосуються форми заповітів : Конвенція ООН від 05.10.1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_424#Text.

52. Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України : Постанова Пленуму Верховного суду України № 12 від 24.12.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-99#Text>.

53. Про практику розгляду судами цивільних справ з іноземним елементом : лист Вищого Спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ . № 24-754/0/4-13 від 16.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v-754740-13#Text>.

54. Про узагальнення практики розгляду судами справ про оспорування рішень Міжнародного комерційного арбітражного суду України при Торгово-промисловій палаті України та розгляду заяв про їх визнання і примусове виконання : Постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-15#Text>.

55. Про узагальнення судової практики вирішення господарськими судами окремих категорій спорів за участю нерезидентів" (Розділ IV "Спори, пов'язані із застосуванням положень Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж", Розділ VII "Застосування розділу XV Господарського процесуального кодексу України та норм інших міжнародних угод, ратифікованих Україною") : лист Вищого господарського суду України від 01.01.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001600-09#Text>.

56. Юридичний ресурс "Протокол". – Режим доступу : https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/.

Зміст

Вступ.....	3
Загальні методичні рекомендації	6
Розділ 1. Плани практичних занять, практичні завдання, запитання для самостійного опрацювання та теми індивідуальних завдань	7
Змістовий модуль 1. Загальна частина міжнародного приватного права.....	7
Тема 1. Загальні положення міжнародного приватного права	7
Тема 2. Джерела міжнародного приватного права	9
Тема 3. Загальні засади правозастосування у міжнародному приватному праві.....	10
Тема 4. Правове становище фізичних осіб у міжнародному приватному праві.....	12
Тема 5. Правове становище юридичних осіб у міжнародному приватному праві.....	14
Тема 6. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права	16
Змістовий модуль 2. Особлива частина міжнародного приватного права.....	17
Тема 7. Право власності в міжнародному приватному праві	17
Тема 8. Договір у міжнародному приватному праві	19
Тема 9. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів.....	22
Тема 10. Особливості договорів міжнародного перевезення вантажів, пасажирів та їх багажу	23
Тема 11. Зобов'язання внаслідок завдання шкоди у міжнародному приватному праві.....	25
Тема 12. Колізійне регулювання трудових відносин у міжнародному приватному праві.....	27
Тема 13. Шлюбно-сімейні відносини в міжнародному	29
Тема 14. Спадкові відносини в міжнародному приватному праві	32

Тема 15. Загальні положення про міжнародний цивільний процес та міжнародний комерційний арбітраж	35
Розділ 2. Методичні рекомендації до вирішення практичних завдань....	37
Розділ 3. Тестові завдання для самоперевірки	41
Рекомендована література.....	52
Основна.....	52
Додаткова.....	52
Інформаційні ресурси	54

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
для студентів спеціальності 081 "Право"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Сергієнко** Валерій Вікторович
Суц Олена Петрівна

Відповідальний за видання *В. В. Сергієнко*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 160 ЕВ. Обсяг 59 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*